

liško in pravoslavno cerkveno organizacijo. Nadomestil je med drugimi tudi julijanski koledar z gregorijanskim. Vrhovni rusinski narodni odbor izreka sedaj v „Dilu“ bojazen, da bodo reforme škofa Homysina neuki narod v teh nemirnih časih še bolj zbegale, in pravi, da bi se bila morala stvar odgoditi na čas po vojni. To je rusinski narodni odbor svoj čas že tudi vladi odgovoril. Uvajati cerkvene reforme pa tudi posamezni škofi niso kompetentni, temveč le sinoda uniatskih prelatov, katerih poglavar levovski metropolit pa se nahaja v ruskem ujetništvu.

— **Dijaške čepice.** Na raznih srednjih šolah, zlasti na dunajskih, se je v vojni udomačilo nošenje takozvanih burševskih čepic, kakor jih nosijo tudi srednješolci na Nemškem. Naučno ministrstvo je sedaj te čepice prepovedalo.

— **Zaplenjene židovske molitve.** „Gazetta Levowska“ poroča: Deželno kazensko sodišče v Levovu se je prepričalo, da vsebina hebrejskih molitvenih knjig Sider Reis Jakoba in Machsorja nasprotuje zakonu. Molitve za carsko rodbino vsebujejo zločin po § 58. in prestop po § 305. kaz. zak. Obe knjigi sta zaplenjeni.

— **Madžarske zmage na vzhodu.** Vodilno glasilo neodvisne stranke prinaša dolg članek o madžarski kulturi, ki prodira skozi Carigrad proti vzhodu. Da je to res, potrjuje to dejstvo, da je turška vlada sklenila imenovati na turškem vseučilišču dva madžarska učenjaka za profesorja, ki bodeta poučevala tamkaj madžarski jezik, torej madžarsko kulturo. Nadalje pravi ta list: Turška kultura ne čaka samo v Nemčiji in Turčiji na naše posredovanje, ampak tudi na bolgarskem ozemlju. Ta narod je naravnost izvoljen, da postane močna podpora turškemu plemenu. Ako smo zmagali v Nemčiji in Turčiji, potem ne bo težko, da zmagamo tudi v Bolgariji, da pridobimo tudi tamkaj katedro madžarskemu jeziku.

— **Nemci v Vilni.** Berlinski listi poročajo: Nemške okupacijske oblasti v Vilni so začele posvečati posebno pozornost beloruskemu plemenu, ki njega narečje in narodno samozavest goje s šolami in izdajanjem knjig. Narečje se razlikuje od ruskega pismenega jezika v toliko, da bi se belorusko pleme lahko razvilo v poseben slovanski narod. V Vilni so otvorile nemške oblasti šole, v katerih poučujejo belorusko, poljsko in nemško, in sicer na podlagi latinice. V Vilni izhaja že tudi v beloruskem narečju pisan list „Goman“ (Odmev) in izšel je tudi že „Beloruski koledar za leto 1916“. Belorusko narečje govori kakih osem milijonov Rusov.

— **Vojne draginjske doklade na Solno-graškem.** Oženjeni učitelji z dvema otrokoma ali z več otroki dobivajo po 150 K, učitelji z 1—2 otrokoma po 100 K, samski učitelji po 80 K in učiteljice po 50 K vojne draginjske doklade. — Pomožnim učnim osebam so zvišali renumeracijo od 60 K na 80 K mesečno.

— **Vojna drevesa.** „Unterfränkische Schulanzeiger“ pozivlja, naj se letos vsepod sadje vojna drevesa. Na vsakem kmetiškem posestvu, odkoder je kak družinski član odšel o vojno, naj se v spomin na vojno, srečno vrnitev ali junaško smrt soproga, očeta, sina ali brata vsadi vojno drevo, in sicer če le mogoče, sadno drevo. Razen tega naj vsaka vas dobi svoj spominski vojni hrast.

— **50.000 K je dobil nemški „Schulverein“** doslej z raznih bojišč. Tako beremo v „Neue Freie Presse“.

— **Nravnost v vzhodni Galiciji in v Bukovini.** Magistrat v Černovicah je imel posvetovanje, kako bi omejil nravno razuzdanost žen in deklet. Kaka morala je zavladala v vzhodni Galiciji in v Bukovini, priča

dotpis v „Arb. Ztg.“ Tam je rečeno, da je rečeno, da je zaradi vojne vse podivjalo, zlasti ženstvo, vse rodovinske zveze so raztrgane, sila za denar in možnost, ga z razuzdanostjo mnogo zaslužiti, to je pokvarilo ženstvo. Matere prodajajo sebe in svoje otroke. Celo desetletne deklice so že okužene. Kar ženske s prostitucijo zaslužijo, to vse takorekoč sproti zapravijo, zlasti kupujejo bluze, obleke in perilo. V Levovu in v Černovicah je marsikatera trgovina ženskih potrebščin obogatela. Armadno poveljstvo stori vse, kar je mogoče, da bi prostitucijo omejilo, a dosti se ne da storiti. Mladi dekli v starosti 12 do 14 let lažijo okrog vojakov, jih vprašujejo, če hočejo lepo žensko, in jih odvedejo k svoji materi ali sestri. Ta pravna pokvarjenost je zašla že skoro v vse družabne sloje. Neki bančni uradnik ki je že mnogo mesecev kot oficir na fronti, je rekel, da sploh več ne ve, kako je treba govoriti s pošteno žensko, ker ves čas ni videl nobene.

— **Dekleta s študentovskimi čepicami.** Na Dunaju se je pojavilo nekaj novega: dekleta s študentovskimi čepicami. Nosilke teh čepic niso visokošolke. Ne vé se prav natančno, kdo je trgovske šole obiskujočim dekletom dal dovoljenje, da smejo nositi študentovske čepice, kakršne imajo nemški visokošolci; dejstvo je, da nosi vseporno deklet take čepice, samo ne gojenke edine dekliške gimnazije na Dunaju in gojenke dekliških licejev. Voditeljica nekega liceja, gospa dr. Schwarzwaldova, se je celo odločno odrekla proti temu, da bi dekleta nosile čepice. Za dekleta od 14 do 18 let bi bile sploh najbolj pripravne take čepice, ki bi jih delale — nevidne, češ, tako bi bile zavarovane pred nevarnostjo ulice. Tudi je po njenem mnenju popolnoma napačno, da bi dekleta s čepicami opozarjale nase ljudi, češ, glejte, jaz sem mlado in neizkušeno dekle. Tudi se s takimi čepicami postruže socialno nasprotje med dekleti, ki obiskujejo kako šolo, in med drugimi, ki so po ljudski šoli morale iti v službo, in to je za razvoj značaja jako škodljivo. Z druge strani zopet pravijo: dijaška čepica je simbol svobode. A kaj je svoboda za študenta? Pravica do krokanja, razposajenosti, popivanja, ljubimkovanja — torej vsega tega, kar ni primerno dekletu. Na Dunaju niso nič veseli dekliških študentovskih čepic in upajo, da bodo kmalu izginile, zlasti ker le malokateremu dekletu čepica dobro pristaja.

— **Nadvojvoda Friderik in Evgen častna doktorja poljedelske visoke šole.** Dunajska poljedelska visoka šola je s cesarjevim dovoljenjem izvolila vrhovnega poveljnika celokupne armade feldmaršala nadvojvoda Friderika in vrhovnega poveljnika na jugozapadni fronti, generalobersta nadvojvoda Evgena za častna doktorja. Častni doktorat je podelila poljedelska visoka šola tudi feldmaršalu Mackensnu.

— **Poslanci hrvatskega sabora za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro.** Na koncu zadnje seje ravnokar dovršenega zasedanja hrvatskega sabora je predlagal predsednik dr. Magdič, naj vsak poslanec odstopi od svojih dnevnih 50 K, in to po polovici za hrvatske invalide, po polovici pa za Družbo sv. Cirila in Metoda za Istro. Predlog je bil sprejet soglasno.

— **Hrvatska umetnika v Budimpešti.** Iz Budimpešte poročajo: Hrvatska umetnika Tkalčić in Gruss sta pod pokroviteljstvom bivšega ministrskega predsednika grofa Khuen-Hedervarya priredila v glasbeni akademiji koncert. Velika dvorana je bila vsa razprodana. Navzoči so bili tudi vsi madžarski umetniki in virtuozji. Banu

Skerleczu in pokrovitelju je priredilo občinstvo velike ovacije. Umetnika sta dobila šest lovorovih vencev in sta morala izvesti še mnogo točk izven vzporeda. Po koncertu je bilo brezkončnih ovacij hrvatskima umetnikoma.

— **Madžarska stolica na dunajski univerzi.** Na dunajski univerzi ustanove posebno stolicu za madžarščino in druge ugro-finske jezike.

— **Narodno delo Čehov.** Veliki vodja in politik naroda češkega dr. Fr. L. Rieger ni samo v svojem političnem testamentu, ampak tudi s činom narodne požrtvovalnosti ostavil monumentalni spomenik velikega rodoljubja in zgled, kako bodi narodno delo. Zapustil je češki akademiji 50.000 kron, da se iz obresti od te vsote podeljuje nagrada za najplemenitejši domoljubni čin, bodi narodni, bodi čin požrtvovalnosti, junaškega samozatajevanja, krščanske ljubezni ali človekoljubja, ki ga je izvršil v ravno minulih treh letih kak pripadnik češkega naroda. Češka akademija je po Riegerovi smrti (l. 1903.) ustanovila »Riegerov fond v priznanje za sluge«. Letos razpisuje akademija nagrado za kak čin od gori navedenih činov, ako so bili izvršeni v teku let 1914, 1915, 1916. Redno se ima nagrada podeliti samo tistemu, ki je osebno izvršil tak čin. Izjemoma pa se more nagrada podeliti tudi njegovim siromašnim otrokom ali ženi, posebno tedaj, ako je tak plemenit človek zaradi dotičnega plemenitega dela izgubil življenje ali pa umrl v času tistih treh let, v katerih je bilo njegovo delo najplemenitejše.

— **Slavnostni promociji Njegove ces. in kraljeve visokosti nadvojvode Evgena in generala Borojevića za častna doktorja pravoslavnih in državnopravnih znanosti** se je vršilo dne 29. pret. m. v glavnem stanu. V ta namen so se podali tja rektor hrvatskega kraljevega vseučilišča v Zagrebu dr. Fran Barac, dekan juridične fakultete dr. Milorad Stražnički in promotor dr. Josip Šilović. Na nagovor rektorja je nadvojvoda s toplimi besedami govoril o vseučilišču kot ognjišču hrvatske kulture, o hrabrih sinovih Hrvatske, ki so zopet sijajno dokazali svojo tradicionalno junaštvo. Pri deženeju po slavnostni promociji se je nadvojvoda razgovarjal z odposlanci o hrvatskih kulturnih vprašanjih in je ponovno izjavil, da se je hrvatski narod v tej vojni pokazal na višini svoje naloge ter da se hrvatski sinovi iz vseh pokrajin odlikujejo z zvestobo, hrabrostjo in neumornostjo. Tudi general Borojević je v svojem zahvalnem govoru naglašal, da se Hrvatje bore z levo srčnostjo in je želel procvita temu najvišjemu kulturnemu institutu »našega naroda«.

— **Jubilej Jugoslovanske akademije in »Narodnega muzeja« v Zagrebu.** Dne 4. t. m. je poteklo 50 let, kar je cesar potrdil pravila najodličnejše znanstvene institucije na slovanskem jugu: »Jugoslovanske akademije« v Zagrebu ter zaeno tudi pravila »Narodnega muzeja«, ki ga upravlja akademija.

— **Umrli je v Pragi profesor ondotne nemške univerze, dr. Emil Pfersche,** ki je bil za grofa Badenija tudi državni poslanec.

— **Hrvatske učiteljice v Belgradu.** V Belgradu bo v kratkem ustanovljena dekliška strokovna šola. Na to šolo sta bili poklicani učiteljici Aleksandra in Zlata Hrubyjeva iz Zagreba.

— **Nemščina na Bolgarskem.** Dosedaj je vladala na Bolgarskem kot mednarodni jezik izključno francoščina, in vlada izdaje še danes svoj francosko pisani oficijozni

list »L' Echo de Bulgarie«. Bolgarski merodajni krogi pa se resno bavijo z načrtom, odpraviti francoščino iz šol, trgovin in drugih podjetij ter jo nadomestiti z nemščino. V vseh bolgarskih mestih se ustanavljajo posebni kurzi za učenje nemščine, in v bolgarskih listih je videti mnogo nemških inseratov.

— **Ženske in juridične študije.** Pri našem ministru je bila ženska deputacija posredovat, naj dovoli vlada, da bi ženske smele študirati pravo. Minister je deputacijo opozoril, da je juristinja brez praktične izvežbanosti nekaj nemogočega in da je treba najprej dognati, kaj mislijo merodajni krogi o prakticanju žensk na sodiščih in na upravnih oblastvih. Tudi je minister rekel, da še ni dognano, če imajo ženske zmožnosti za študiranje prava.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Zadnji in sedaj edini strojni stavec naše tiskarne je bil tudi vpoklican v vojno službo. To malo osebja, kar ga je še vojna pustila v tiskarni, mora zdaj tudi naš list staviti na roko, kar je zamudno delo. Zato prosimo vse cenjene sotrudniki in sotrudnice, naj nam pošiljajo rokopise brž po izidu lista, da more biti delo za naslednjo številko pravočasno izvršeno in da ne bo izhajal naš list z zamudo.

Vojna doklada na Štajerskem: Članek smo poslali vodstvu Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Kranjskem, ker se nam zdi, da je bolje, ako organizacija izvede zadevo v svojem delokrogu, nego da bi jo sedaj obravnavali v javnosti. Upamo, da se tudi Vi strinjate s tem. O uspehu nas obvestite! Sicer bo pa to gotovo storilo vodstvo Zveze samo, kakor vedno obvešča svoje članstvo o vsem potrebnem. Pozdrav!

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Gesto: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 29. febr. 1916 K 30.391-83.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejšo in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajočo se vrne znan.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva javlja tožno vest, da je umrla dne 29. marca t. l. na kliniki v Gracuu gospa

EMILIJA MAROLTOVA,

soproga mestnega učitelja in upravnica »Učiteljskega Tovariša«.

Pokojnica je prevzela po vpoklicu svojega moža in našega upravnika, tovariša Franca Marolta, težavne in nevhvaležne posle upravnštva našega stanovskega glasila, ki jih je opravljala vestno, zvesto in požrtvovalno do svoje prerane smrti.

Nje trudaljubivosti, ki je v teh hudih časih stopila v službo naše organizacije, bodi hvala in čast! Plemeniti slovenski ženi ohranimo hvaležen spomin!

V Ljubljani, dne 30. marca 1916.